

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет геологічний
Кафедра геології корисних копалин і геофізики

Затверджено
на засіданні кафедри геології
корисних копалин і геофізики
геологічного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 2 від 30.08. 2023 р.)

Завідувач кафедри

Олег Гайовський

Силабус із навчальної дисципліни
«Пошукова геофізика»,
що викладається в межах ОПП «Геологія. Комп'ютерні технології в
науках про Землю» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для
здобувачів з спеціальності 103 «Науки про Землю»

Львів 2023 р.

Назва курсу	Пошукова геофізика
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, геологічний факультет, кафедра геології корисних копалин і геофізики, м. Львів, вул. Грушевського 4, 79005 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Геологічний факультет, кафедра геології корисних копалин і геофізики
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки 103 Науки про Землю
Викладачі дисципліни	Фурман Віталій Васильович, канд. фіз.-мат. наук, доцент Дацюк Юрій Ростиславович, асистент
Контактна інформація викладачів	Фурман Віталій vitaliy.furman@lnu.edu.ua , fourman@i.ua вул. Грушевського 4; кімн. 125 Дацюк Юрій yudat@ukr.net
Консультації з питань навчання по курсу відбуваються	Консультації, за необхідності, проводяться в день лекцій і практичних занять, або за попередньою домовленістю за адресою: вул. Грушевського, 4, комп'ютерний клас. Крім того, можливі онлайн консультації через Teams, Telegram, Zoom, Moodle, електронну пошту або інші ресурси. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка курсу	https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=639
Інформація про курс	Дисципліна «Пошукова геофізика» є вибірковою зі спеціальності 103 Науки про Землю для ОПП Геологія. Комп'ютерні технології в науках про Землю, яка викладається у 6 семестрі в обсязі 3,5 кредитів ECTS.
Коротка анотація курсу	Курс навчальної дисципліни «Пошукова геофізика» розроблено для студентів-бакалаврів спеціальності 103 Науки про Землю, освітньо-професійної програми Геологія. Комп'ютерні технології в науках про Землю. Вивчення та засвоєння студентами «Пошукова геофізика» є першим кроком формування геофізичного мислення майбутніх спеціалістів геологів та геофізиків. Дисципліна базується на знаннях, одержаних студентами в загально теоретичних (вища математика, фізика) та спеціальних геологічних дисциплінах. В процесі вивчення даного курсу студент послідовно знайомиться з фізичними та геологічними основами методів, методикою польових спостережень, обробкою та інтерпретацією матеріалів. геологічного картування та пошуків різноманітних геологічних структур та нафтогазоносних пасток. У процесі вивчення дисципліни «Пошукова геофізика» у студента повинно сформуватися цілісне уявлення про геофізику, як природничу науку про Землю, про тісний її зв'язок із геологічними дисциплінами та іншими науками про Землю.
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни " Пошукова геофізика " є ознайомлення з фізико-геологічними основами геофізичних методів дослідження пошукових методик; основами та способами розв'язку прямих та обернених задач; характерними особливостями геофізичних методів при пошуках та розвідці родовищ корисних копалин. В програмі дисципліни основна увага приділяється геологічному тлумаченню гравітаційних і магнітних аномалій, якісній та кількісній інтерпретації гравімагнітних даних, геологічне тлумачення та інтерпретація даних електророзвідки, геологічному аналізу даних сейсмометрії, принципам обробки даних геофізичних досліджень. Завдання курсу: ознайомлення із термінологічним апаратом геофізичних методів, вивчення природи геофізичних полів, їх зміну в часі, з'ясування можливостей геофізичних методів досліджень для вивчення глибинної будови Землі, з'ясування можливостей геофізичних методів досліджень для вирішення пошукових, розвідувальних, інженерно-геологічних, археологічних та екологічних задач. Необхідно дати загальне представлення про геофізику як про

	<p>засіб рішення фундаментальних і прикладних задач по вивченню будівлі й еволюції Землі, для рішення екологічних і інженерних проблем при пошуках, розвідці й експлуатації родовищ корисних копалин.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна і допоміжна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. V. Fourman , Y. Vikhot, Problems of Modeling the geophysical characteristics of the Earth's Climate. 5th International Conference on Engineering, Natural and Social Sciences, Konya, Turkey, July 10-12, 2023 – Konya, 2023. – P. 130. 2. Fourman V. Physical modeling of the climate Earth / Fourman V. V-th International Conference «Actual problems of fundamental science» – APFS'2023: Волинський національний університет ім. Л.Українки, Lutsk – Svityaz', Ukraine, 01 – 05.06.2023 – Луцьк : Вежа-Друк, 2023. – P. 22-24 3. Фурман В.В., Д. Малицький, Фурман В., та інші / Фокальні механізми сейсмічних подій на Марсі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Геологія. – 2023. – 103(4), 12 стор 4. V.Fourman, Vikhot Yu, A. Bubniak, S. Kril, I. Bubniak, M. Oliinyk . Modeling of physical fields and monitoring geological processes with using drones (UAVs) // Електроніка та інформаційні технології. – 2022. – Вип. 17. – P.55-66. – DOI: https://doi.org/10.30970/eli.17.5. 5. В. В. Фурман , Ю. М. Віхоть, І. М. Бубняк, С. Я. Кріль Застосування безпілотних літальних апаратів (UAV) для геофізичних спостережень. Вісник Львівського університету. Серія геологічна. – 2022. – Вип.36. – С. 100-105. – DOI: https://doi.org/10.30970/vgl.36.08. 6. Фурман В.В. Особливості моделювання геодинамічних ситуацій у структурах Землі. Збірник наукових праць "Електроніка та інформаційні технології", 2016, Випуск 6, с.89-97 7. Фурман В.В. Глобальні моделі сейсмічної томографії у дослідженні структур Землі. Збірник наукових праць "Електроніка та інформаційні технології", 2018, Випуск 9, с. 49–63 8. Фурман В.В., Хом'як М.М., Хом'як Л.М. Моделювання взаємозв'язку параметрів геофізичних процесів у глибинних структурах Землі. Збірник наукових праць "Електроніка та інформаційні технології", 2018, Випуск 9, с.64–78 9. Заяць Х. Б. Глибинна будова надр Західного регіону України на основі сейсмічних досліджень і напрямки пошукових робіт на нафту та газ: [монографія] / Укр. держ. геологорозв. ін-т, Львів. від-ня. - Л. : Центр Європи, 2015. 136 с. 10. Продайвода Г.Т., Вишва С.А., Віршило І.В. Математичне моделювання геофізичних параметрів, Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012. – 287 с.(д. а. 16,7) 11. Продайвода Г.Т., Кузьменко П.М., Тищенко А. П., Трипільський О.А. Сейсмометрія. (підручник), Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. – 527 с.. 12. Завортько Ю.М. Фізичні основи геофізичних методів дослідження свердловин. Підручник. – К., 2010. – 338 с. 13. 2. Анікеєв, С. Г. Фізичні властивості гірських порід: лабораторний практикум/ С. Г. Анікеєв, М. В. Штогрин, Д. Д. Федоришин. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. – 139 с. Вишва С.А.. Геофізичний моніторинг небезпечних геологічних процесів: Монографія – К.: ВГЛ «Обрії», 2004. – 236 с. 14. Толстой М.І., Гожик А. П., Рева М. В., Степанюк В. П., Сухорада А. В. Основи геофізики (методи розвідувальної геофізики): Підручник. – К.:

	<p>Видавничополіграфічний центр «Київський університет», 2006. – 446 с.</p> <p>15. Розловська, С. Є. Сейсморозвідка [Текст]: конспект лекцій. Ч. 1 / С. Є. Розловська. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2021. – 146 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=467233</p> <p>16. Стародуб, Ю. П. Сейсморозвідка [Текст]: ел. лекції / Ю. П. Стародуб. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. – 200 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=446461</p> <p>17. Ганженко, Н. С. Новітні методи обробки сейсмічної інформації [Текст]: метод. вказівки / Н. С. Ганженко, О. П. Петровський. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. – 26 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=414809</p> <p>18. Ганженко, Н. С. Проектування багатократних систем сейсмічних спостережень [Текст]: метод. вказівки / Н. С. Ганженко, М. В. Штогрин, С. Є. Муц. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ Факел, 2009. – 58 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=199822</p> <p>19. Розловська, С. Є. Сейсморозвідка [Текст]: лабораторний практикум. Ч. 1 / С. Є. Розловська, М. В. Штогрин. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. – 82 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=457827</p> <p>20. Розловська, С. Є. Методи сейсмічної томографії [Текст]: лабораторний практикум / С. Є. Розловська, М. В. Штогрин. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. – 32 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=436624</p> <p>21. Федак, І. О. Сучасні технології проведення геофізичних досліджень [Текст]: конспект лекцій / І. О. Федак, Я. М. Коваль. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022. – 101 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=472291</p> <p>22. Федак І. О. Сучасні технології проведення геофізичних досліджень [Текст]: лаб. практикум / І. О. Федак, Я. М. Коваль. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022. – 57 с. http://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=472292</p>
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	135 годин: 64 години аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 32 годин практичних занять та 41 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>В результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • базові знання із застосування методів геофізичних досліджень для геологічних, пошукових, інженерних та екологічних задач. <p>мати представлення:</p> <p>- про фізико-математичні основи гравірознавства, магніторозвідки, сейсморозвідки, електророзвідки, ядерної геофізики;</p> <p>- методи геофізичних досліджень, правила й умови виконання геофізичних робіт;</p> <p>уміти застосовувати на практиці методи геофізичних досліджень. Розраховувати аномальні фізичні поля. Виконувати якісну та кількісну інтерпретацію експериментальних геофізичних даних. Користуватися програмами обробки та інтерпретації геофізичної інформації</p>
Ключові слова	Методи пошукових геофізичних досліджень у геологічних середовищах, геофізика, моделювання
Формат курсу	Очний
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру
Теми	Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ*

Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін – «Основи фізики Землі», «Основи геофізики», достатніх для сприйняття та розуміння основних процесів та вибору методів досліджень
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, дискусія. Бесіди з обговорення проблем, лабораторні роботи. Консультації. Організація самостійної роботи, самоконтроль.
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер або ноутбук, загальноживані (Microsoft PowerPoint) та спеціалізовані комп'ютерні програми, проектор.
Критерії оцінювання	<p>Академічна доброчесність: Списування, втручання в роботу інших студентів – приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Роботи здобувачів є виключно оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та лабораторні по курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Оцінювання знань студента викладач здійснює за кредитно-модульною системою з використанням 100-бальної шкали. Підрахунок балів студента буде виконано шляхом їх сумування за формами поточного контролю знань.</p> <p>Бонусні бали за відвідування – відсутність пропусків – 16 балів (8 лекції, 8 практичних) Практичні заняття – максимальна кількість 48балів (16 занять - максимально 3 б. за заняття) 3 бали – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом...; 2 бали – студент не зовсім достатньо володіє навчальним матеріалом .; 1 бал – студент допомагає на заняттях, виконує завдання разом з викладачем ; 0 балів -невиконання завдань Виконання тесту у кінці семестру із переліку самостійних завдань 3 питання по 8 балів – разом 24 бали. Колоквіум 12 балів (3 питання по 4 бали) Щоб отримати відмітку «зараховано» студенту необхідно набрати в сумі рівно або більше 51 бала.</p>
Питання до заліку	Залік виставляється за результатами суми балів за критеріями оцінювання
Завдання для самостійної роботи	Завдання розміщені в посібниках у списку літератури
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу

СХЕМА КУРСУ*

№	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Термін виконання
1	Класифікація геофізичних методів досліджень. Перспективи розвитку геофізичних методів пошуку та розвідки	<i>Лекція - 4 год, лабораторне заняття – 4 год</i>	1-2й тжд
2	Фізико-геологічні основи радіометрії. Радіоактивність гірських порід. Взаємодія заряджених часточок з речовиною. Взаємодія гамма-квантів з речовиною. Взаємодія нейтронів з речовиною	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	3-й тжд
3	Методика і техніка радіометричних досліджень. Радіометрична апаратура	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	4-й тжд
4	Аерогамма-зйомка Автомобільна гамма-зйомка. Піша (наземна) гамма-зйомка. Лабораторні методи досліджень радіоактивності. Геологічні задачі, що вирішуються радіометричними методами	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	5-й тжд
5	Фізико-геологічні основи гравіметрії. Нормальне значення сили тяжіння. Аномалія сили тяжіння	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	6-й тжд
6	Редукція Фая. Аномалії у редукції Фая. Редукція Буге. Аномалії у редукції Буге. Густина проміжного шару. Густина гірських порід. Модель геолого-густинного розрізу	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	7-й тжд
7	Фізико-геологічні основи магнітометрії. Магнітні аномалії. Магнітометрична модель геологічного розрізу. Методика і техніка граві-магнітометрії	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	8-й тжд
8	Виконання гравімагнітних зйомок. Види зйомок. Точність визначення параметрів гравімагнітного поля. Обробка і зображення результатів гравімагнітометричних зйомок.	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	9-й тжд
9	Застосування граві-магнітометрії для пошуків та розвідки нафтогазових родовищ та інших геологічних задач	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	10-й тжд
10	Фізико-геологічні основи електророзвідки. Геоелектрична модель Землі. Теоретичні криві ВЕЗ для двохшарового розрізу. Теоретичні криві ВЕЗ для трьохшарового розрізу. Гармонічно змінні електромагнітні поля. Методика та техніка електророзвідувальних робіт	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	11-й тжд
11	Інтерпретація результатів електророзвідки. Якісна інтерпретація кривих електромагнітних зондувань. Карти якісної інтерпретації. Інтерпретація матеріалів електропрофілювання. Застосування електророзвідки для пошуків та розвідки нафтових та газових родовищ	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	12-й тжд
12	Фізичні основи методів геофізичних досліджень свердловин. Теорія потенціалів власної поляризації. Джерела потенціалів власної поляризації. Форма і амплітуда кривої власної поляризації. Фізичні основи методу уявного опору. Форми кривих уявного опору. Методи мікрозондування. Метод опору заземлення з фокусуванням струму. Індукційний метод	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	13-й тжд

13	Теоретичні засади акустичного каротажу. Основи радіометричного методу. Фізичні основи гамма-гамма-методів дослідження свердловин. Фізичні основи нейтронних методів дослідження свердловин. Основи термометрії свердловини	<i>Лекція - 2 год, лабораторне заняття – 2 год</i>	14-й тжд
14	Апаратура і обладнання геофізичних досліджень у свердловинах. Наземна апаратура (каротажна станція) Глибинна апаратура. Каротажні зонди. Контроль за технічним станом свердловини. Температурні виміри у свердловинах. Вимір викривлення свердловини. Визначення діаметра свердловини. Визначення елементів залягання пластів. Застосування даних каротажу для рішення нафтопромислової геології	<i>Лекція - 4 год, лабораторне заняття – 4 год</i>	15-16-й тжд